

Ukrainian Orthodox Church of Canada
Українська Православна Церква в Канаді
L'Église orthodoxe ukrainienne du Canada

[Home Page](#) | [Listing of Articles](#)

КРАСА НАРОДУ БОЖОГО
МУЧЕНИКИ ГОЛОДОМОРУ

THE BEAUTY OF THE
PEOPLE OF GOD
THE MARTYRS OF THE
HOLODOMOR

Fr. Ihor Kutash - о. Ігор Куташ
kutash@unicorne.org

«Без надії ніколи не знайдеш того, що вище надії» (Климент Олександрійський)

На четверту суботу листопада українці по всьому світі поминають мільйони людей, що згинули в найбільшому злочині, якого коли-небудь зазнав світ: Голодомор 1932-33 рр. в житниці Європи, якою завжди була Україна.

Парафіяни Громада Покрови Пресвятої Богородиці в Монреалі були провідними в оприлюдненні цієї жахливої трагедії, яку старанно, систематично й послідовно закривав комуністичний режим з осередком у Москві. Багато-хто з поміж них вижив цей брутальний напад на народ України, який відважився супротивлятися утопійним планам режиму, уповаючи на свою віру та свою

“If you do not hope, you will never discover what lies beyond hope” (Clement of Alexandria)

On the fourth Saturday of November Ukrainians throughout the world remember the millions of people who died in what has been called the greatest crime the world has ever known, the Holodomor of 1932-33 in the breadbasket of Europe, Ukraine.

Members of the Hromada of St. Mary the Protectress in Montreal were prominent in publicizing this ghastly tragedy which was carefully, systematically and consistently covered up by the Communist regime based in Moscow. Many of them had survived this brutal attack on the people of Ukraine, who dared to oppose the utopian plans of the regime, relying upon their faith and

відданість надзвичайно плідній землі, даної йому Господом Богом.

Дуже боляче слухати розповіді цих людей, що такі жахи пережили, а ще тяжче оглядати рідкісні знімки, які виринули з цього страхіття на землі, яку тримав поневоленням нелюдський режим. До нині ці що раз більш рідкісні особи, які ще залишились між живими не можуть навіть згадувати це жакіття без сліз. Та цю розповідь мусимо продовжувати і вона й доходить до відома щораз ширшим колам завдяки численним засобам інформації наших днів.

Та не вистачає тільки розказати про це та закликати до справедливості. Хіба може який-небудь земний суд знайти кару, яка б зрівноважила баланс у виді неймовірних злочинів проти невинних. Якщо кров навіть однієї вбитої людини викликає до Самого Бога, як читаємо в Біблії в розповіді про братів Каїна та Авеля (Буття 4:1-16), наскільки голосніший крик крові мільйонів?

Просто розповідати про це і закликати до справедливості (а це ж очевидно на місці помимо того, що земне правосуддя надзвичайно обмежене) приводило б до негасимого гніву, ненависті та розпачу. А це приводило б до дальшого насилля, злочинів і продовження того ж самого пекла, якого Християни покликані припинити, щоб чинилася воля нашого Отця на землі, як на Небі, про що щоденно молимося.

Отож у цю розповідь треба включати й надію. Для християн це природно, бо ж ми доводимо свою ідентичність від страшної розповіді, яка дає вічну надію всьому світу.

Злочин Боговбивства більший чим страшний злочин геноциду – хоч вбивство Божих створінь, створених на Його образ і подобу, це також свого роду боговбивство. А це ж вчинили Ісусові з Назарету. Несвідомі люди донині сперечаються про те, хто носить більшу вину за цей злочин: єврейські чи римські

their dedication to the immensely fruitful land given them by God.

It is very difficult to hear the stories of the survivors, and even more difficult to look at some of the few pictures that emerged from this horror in a land that was held captive by this inhuman regime. To this day the few people who are still alive to recall those days can not even speak of it without breaking down in tears. Nonetheless the story must be told and it is being told to an ever-widening audience in all the many media resources of our time.

It is not, however, enough to simply recount the story and call for justice. How can any earthly judiciary find a punishment that would right the balance of the incredible wrongs that were done. If the blood of even one human being cries out to Heaven, as we read in the Bible in the story of the two brothers Cain and Abel (Genesis 4:1-16), how loud is the sound of the blood of millions?

To simply tell the story and call for justice (which is certainly legitimate even though earthly justice is exceedingly limited) would simply lead to unquenchable anger, hatred and despair. And that would lead to further violence, crimes and the perpetuation of the very hell that Christians are called upon to end, in order for our Father's will to be done on earth as it is in Heaven, as we daily pray.

Thus the story must be told with hope in it. It is natural for Christians to do this for we derive our identity from a terrible story in which there is hope for all eternity.

The crime of deicide is greater than the terrible crime of genocide – although the killing of God's creatures created in His image and likeness may also be seen as a kind of deicide. That is what was done to Jesus of Nazareth. Ignorant people debate to this day as to who carries most of the blame for this crime – Jewish authorities, Roman

владі, Юда Іскаріот чи всі ми, яких гріхи вимагають такої жертви, щоб повернути мир між нами а Богом.

Послухаймо, що каже Сам Господь Ісус про це: «Ніхто в Мене його (Моє життя) не бере, але Я Сам від Себе кладу його. Маю владу віддати його, і маю владу прийняти його знову» (Івана 10:18).

Господь наш добровільно піддався тортурам, смерті і погребу, щоб поєднатися зі станом Його улюблених людських дітей. Його перемога над цими супротивниками повністю проявилася Його Воскресенням на третій день, Його славним Вознесенням на Небеса і Його зісланням від Отця Небесного Святого Духа, чим народилася Його Церква, проти якої і ворота Аду не зможуть втриматися (Матвія 16:18).

Ми добре робимо тим, що поминаємо мільйони жертв Голодомору-геноциду в молитві Господеві, бо ж цим самим ми поєднуємо їхнє життя з надією. Ми поєднуємо його зі смертю та Воскресенням Господа життя.

Таким чином ми знаходимо значіння у цьому наче б то безумному жахові. І так ці жертви стають чимось іншим. Вони стають мучениками – Мучениками Голодомору. Вони свідчать своєю смертю, що таке страхіття не мало було б мати місце на Божому світі і ніколи не мало б повторитися. Вони свідчать, що це *не згідне* з Божою волею, щоб люди так нівечили других людей. А Божя воля *таки відбудеться* на землі, як на Небесах.

Ті, що, засліплені оманною владолюбства, зорганізували й виконали жажливий злочин масового людиновбивства в Україні та на Кубані, думали, що цим вони знищать цей волелюбний, бунтівливий народ, як це й оцінив Рафаел Лемкін, що вперше вжив слово «ґеноцид» - саме по відношенню до цього ж Голодомору. А вийшло воно якраз навпаки: цей жажливий чин

authorities, Judas Iscariot or all of us for whose sin the Lord came to be the propitiation.

Let us hear what Jesus Himself says about this: "No one takes it [My life] from Me, but I lay it down of Myself. I have the power to lay it down and I have the power to take it again" (John 10:18).

Our Lord willingly submitted to torture, death and burial in order to unite to Himself the state of His beloved human children. His victory over these became manifest in His Resurrection on the third day, His glorious Ascension to Heaven and His sending of the Holy Spirit, by which His Church was born – against which the gates of Hades shall never prevail (Matthew 16:18).

We do well to remember these millions of victims of the Holodomor-Genocide in prayer to the Lord, for by doing so we link their death with hope. We link it with the death and Resurrection of the Lord of Life.

Thus we see meaning in this seemingly senseless horror. And the victims become something else. They become martyrs – the Martyrs of the Holodomor. They attest by their deaths that this horror should never be and must never be again. They attest that it is *not* God's will that humans should so abuse other humans. And God's will *shall* be done on earth as it is in Heaven.

Those who, blinded by the deceptive passion of lust for power, organized and carried out the horrible crime of mass murder of the people of Ukraine and Kuban', thought that in this way they would destroy this freedom-loving, rebellious nation, as was noted by Raphael Lemkin, who was the first to use the word "genocide" in reference to this very Holodomor. It turned out to have the opposite effect: this act of hatred and unbelievable cruelty calls the attention of the whole world to this nation – and what has been inflicted upon it, and elicits

ненависті та неймовірної жорстокості підносить до уваги всього світу хто цей народ і що йому вчинили, здобуваючи для нього співчуття та повагу. Злоба, ненависть, жорстокість ніколи не можуть остаточно перемагати в цьому світі бо ж Творець і Основа всього – Триєдиний Бог. А Його ж властивість справедливість, милосердя, щедрість – словом, ЛЮБОВ.

Ми ж проголошуємо в Символі Віри: «Чекаю воскресіння мертвих і життя будучого віку». Цей вік постійно наближується через молитви, жертви, покаяння та Богоугодні помисли, слова та дії усіх, хто тільки відкриває своє серця Богові надії.

Ми поминаємо цих покійних, не як жертв а радше як мучеників, як свідків про Вік Божого Посланця, Месії, який вже світає і який, не зважаючи на лютування переможених сил Аду, колись повністю заволодіє на цій планеті і в усьому космосі. Амінь.

compassion and respect for it. Malice, hatred, cruelty can never have the final victory in this world for its Creator and Source is the Triune God. And His Being is justice, mercy, generosity – in a word, LOVE.

As we proclaim in the Nicene Creed: “I look for the resurrection of the dead and the life of the age to come”. This age is ever approaching by the prayers, the sacrifices, the repentance and the righteous thoughts, words and actions of all who open their hearts to the God of Hope.

We remember these dead not as victims, but as Martyrs – witnesses to the Age of the Messiah which has already dawned and which, in spite of all the raging of the vanquished powers of Hades, shall one day be fully manifest upon this planet and in all the cosmos. Amen. dawns forevermore! Amen.

November 27, 2011